

Research Articles

Received : 30 April 2023

Revised : 27 June 2023

Accepted : 27 June 2023

ความจริงของวัตถุ : ภาพ และการสร้างความหมาย ¹

Essence of Object : Image and Meaning

นรากร สิทธิเทศ

Narakorn Sittites

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty of Fine and Applied Art, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail : narakorn_s@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

งานสร้างสรรค์ชุด “ความจริงของวัตถุ : ภาพ และการสร้างความหมาย” เป็นการพยายามเข้าถึงสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” ในบริบทของโลกร่วมสมัย ที่ผ่านการละทิ้งกรอบคิดที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และความคิดแบบทวินิยม (dualism) เป็นกระบวนการทำความเข้าใจว่าโลกถูกประกอบสร้างขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ อย่างไรโดยไม่ได้เอามนุษย์เป็นศูนย์กลางของการมองดังเช่นความคิดแบบอภิปรัชญาที่มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ แต่เป็นการมองสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอย่างเท่าเทียมผ่านภววิทยาของสิ่งเหล่านั้นเอง ในมุมมองนี้ทุกสรรพสิ่งนั้นจึงมีรูปแบบที่ไม่ตายตัว มีความหลากหลาย ไม่มีจุดศูนย์กลาง ความจริงเป็นสิ่งสัมพัทธ์ ทุกสรรพสิ่งเป็นเพียงปรากฏการณ์และระดับของความสัมพันธ์ ที่ดำรงอยู่อย่างเท่าเทียมกันในโลกของวัตถุ และมนุษย์ไม่ได้เป็นประธาน (Subject) อีกต่อไป ซึ่ง(อาจ)นำไปสู่ความเข้าใจที่ว่า ความจริงเป็นของทุกคน และเรียนรู้ที่จะยอมรับความจริงอื่นที่ไม่ใช่ของตนเอง

ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นปัจจัยที่นำไปสู่กระบวนการสร้างความหมายในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เพื่อตั้งคำถามถึงสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” ในสภาวะร่วมสมัย ผ่านความงดงามของงานจิตรกรรมในเชิงกวีด้วยการวาดภาพวัตถุต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิด “ภววิทยาเชิงวัตถุ” เพื่อสะท้อนให้เห็นความจริงของสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” และความสำคัญของกระบวนการการสร้างความหมายและการตีความที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลในงานจิตรกรรมร่วมสมัย

คำสำคัญ : ความจริง, ภววิทยาเชิงวัตถุ, สัญลักษณ์, การสื่อความด้วยภาพ

¹ งานวิจัยสร้างสรรค์บรรยายประมาณได้คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Abstract

Creative research titled “Essence of object : Image and meaning”. It is an attempt to reach the so-called "Truth" in the context of the contemporary world through the abandonment of human-centered thinking the process of understanding how the world is made up of things that are not man-centered, as metaphysical thinking has been around since ancient Greece. It is about looking at things as equals through their own ontology. In this point of view, all things have a dynamic form, diverse, and non-centered. Truth is relative everything is just a phenomenon and a degree of relativism. Its existed equally in the material world and man is no longer the (S)ubject which (maybe) leads to the understanding that The truth belongs to everyone and learn to accept other truths than their own.

These phenomena are the factors that lead to the meaningful process in the creation of the paintings to question the so-called "truth" in contemporary conditions through the beauty of poetic painting by depicting various objects influenced by the concept It reflects the so-called "truth" and the importance of the process of meaning formation and interpretation in relation to the individual experience of contemporary painting.

Keyword : Essence, Object-oriented ontology, Semiotics, Pictorial Representation

1. บทนำ

นับตั้งแต่ช่วงเวลาก่อนประวัติศาสตร์จนถึงเวลาปัจจุบันนี้ จิตรกรรมได้ถูกสร้างขึ้นมาด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างกันไป เช่นเพื่อบันทึกวิถีชีวิต เพื่อรับใช้ศาสนา ไปจนถึงเพื่อตัวจิตรกรรมเองเช่นในงานจิตรกรรมแบบนามธรรม จิตรกรรมในยุคสมัยต่าง ๆ มีวิธีการคิด (method) และหลักการเป็นของตนเอง มีทั้งต่อยอดมาจากอดีตกาล หรือแม้กระทั่งการทำลายและต่อต้านวิธีการคิดแบบเดิม จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาตลอดในช่วงระยะเวลานับพันปีที่ผ่านมา จวบจนกระทั่งปัจจุบันขอบเขตของจิตรกรรมนั้นแผ่กว้างไปจนดูเหมือนว่าพรมแดนของตัวมันเองได้มลายหายไปอย่างแนบเนียน

ในงานสร้างสรรค์นี้ข้าพเจ้าสนใจหลักการและวิธีการของงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่มีวิธีการสร้างความหมายที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะเชิงแนวคิด (Conceptual art) ที่ความคิดหรือแนวคิดเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ ที่มีรากฐานมาจากวิธีการของศิลปะลัทธิดาดา (Dada Art) ที่ดำรงอยู่ในช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยมี มาร์เซล ดูชองป์ เป็นศิลปินคนสำคัญ และอาจย้อนไปยังจิตรกรรมชั้น

หนึ่งของ เรอเน่ มากริตต์ (Rene Magritte) จิตรกรในกลุ่มลัทธิศิลปะเหนือจริง (Surrealism) ที่มีชื่อว่า “The Treachery of Images” ซึ่งเป็นงานจิตรกรรมขนาดเล็กที่เป็นภาพวาดกลิ้งยาสูบธรรมดาที่ถูกวาดขึ้นอย่างพิถีพิถันในกรอบคิดของศิลปะแบบเหมือนจริง (Realism) โดยได้กลิ้งยาสูบนั้นมีข้อความที่เขียนเป็นลายมือว่า “Ceci n’est pas une pipe” (นี่ไม่ใช่กลิ้งยาสูบ) ภาพเขียนส่วนใหญ่ของมากริตต์นั้นแสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกของรอยต่อระหว่างความจริงและภาพลวงตา ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจของเขาที่มีต่อแนวคิด “การเป็นภาพตัวแทน” (Representation) ของงานจิตรกรรม สำหรับมากริตต์ “การภาพเป็นตัวแทน” คือการถ่ายทอดการรับรู้ระหว่าง สิ่งที่เราดู กับสิ่งที่เราคาดหวัง

รูปที่ 1 Rene Magritte, The treachery of images, 1929, Oil on Canvas, 60.33cm.

X 81.12cm. Los Angeles County Museum of Art.

ที่มา : https://en.wikipedia.org/wiki/The_Treachery_of_Images

ข้าพเจ้ามีความต้องการที่จะสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างและนิยามความหมายของสิ่งของและวัตถุต่าง ๆ รอบตัวของมนุษย์ ที่ใช้การตีความจากการรับรู้และประสบการณ์ส่วนตัวแบบปัจเจกบุคคล ที่แสดงมุมมองแบบ “อัตวิสัย” (Subjectivity) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวิธีคิดของ “สัญศาสตร์” (semiotics) ซึ่งสัญศาสตร์นั้นศึกษาว่าการอ้างอิงความหมายที่ปรากฏอยู่รอบ ๆ ตัวเรานั้น ได้รับผลกระทบจากกรอบทางสังคม ที่ฝังรากลึกลงไปแล้วในสังคมอย่างไรบ้าง สัญศาสตร์แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง สัญญะ กับความหมายซึ่งสังคม “สอน” ให้เรารับรู้เกี่ยวกับสัญญะนั้น สะท้อนให้เห็นความจริงและความสำคัญของกระบวนการการสร้างความหมายและการตีความที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลในงานจิตรกรรมร่วมสมัย

การศึกษาปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การตีความ และกระบวนการการสร้างความหมายในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม และการทำความเข้าใจความจริงของผู้อื่น ที่จะส่งผล

ไปยังการรับรู้ของผู้ชม ที่เปรียบได้กับการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การผ่านผลงานจิตรกรรมของผู้สร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เราเข้าถึงความเป็นมนุษย์และการสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคมได้ ด้วยวิธีการสร้างข้อมูลขึ้นมาในบริบทของงานจิตรกรรมที่เกิดขึ้นมาจากการตีความวัตถุต่างๆ แบบอัตวิสัย ซึ่งเป็นกระบวนการตั้งคำถามไปถึงผู้ชมว่าสิ่งใดกันแน่ที่เป็นความจริง ระหว่างสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ตีความ หรือสิ่งที่ผู้ชมตีความเกิดเป็นสัมพันธภาพของการตีความระหว่างผู้สร้างสรรค์และผู้ชม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย/งานสร้างสรรค์

1. เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างความหมายในงานจิตรกรรม
2. เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง”
3. เพื่อนำเสนอความงามของภาษาภาพที่เกิดจากการเทคนิคทางจิตรกรรม
4. เพื่อการพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรม ซึ่งจะเป็นการต่อยอดทำให้เกิดความรู้ใหม่

3. สมมุติฐานของการสร้างสรรค์

ผลงานสร้างสรรค์ชุด ความจริงของวัตถุ : ภาพ และการสร้างความหมาย เป็นการสร้างสรรค์โดยใช้จิตรกรรมเป็นเครื่องมือสืบค้น เพื่อตั้งคำถามถึงสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” ในสภาวะร่วมสมัย ผ่านความงดงามของงานจิตรกรรมในเชิงกวีด้วยการวาดภาพวัตถุต่างๆ ที่ถูกนำเสนออย่างตรงไปตรงมาในกรอบของงานจิตรกรรมแบบเหมือนจริง โดยใช้พื้นผิวของจิตรกรรม เพื่อแสดงสาระของวัตถุต่างๆ วัตถุธรรมดาที่ผู้ดูอาจจะคุ้นตา และมีอำนาจในการกระตุ้นเตือนความคิดและประสบการณ์ของผู้ดู ความจริงที่เกิดจากการรับรู้ค่อย ๆ เคลื่อนผ่านจากจิตรกรไปสู่ผู้ดู และจากผู้ดูคนนึงไปสู่ผู้ดูคนอื่น ๆ ความจริงที่เกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้และตีความที่แตกต่างกันไป เป็นความงามที่ชวนให้ตีความหมายในเชิงปรัชญาที่กระตุ้นความคิดมากกว่าความงามที่สร้างขึ้นเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียว ท้ายที่สุดสิ่งสำคัญอาจจะไม่ใช่สิ่งที่เราคิดว่าเป็นความจริงก็ได้ ทุกๆ ความจริงที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของแต่ละคนอาจเป็นจริงได้อย่างเท่าเทียมกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย/งานสร้างสรรค์

1. ด้านเนื้อหา สะท้อนให้เห็นกระบวนการสร้างความหมายและการตีความที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลในงานจิตรกรรม
2. ด้านรูปแบบ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแบบเหมือนจริง โดยใช้วัตถุต่าง ๆ เป็นต้นแบบ
3. ด้านเทคนิควิธีการเป็นผลงานจิตรกรรมเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

5. วิธีการดำเนินการวิจัย/งานสร้างสรรค์

1. ศึกษาหาข้อมูล
2. ดำเนินการพัฒนาภาพร่างต้นแบบ
3. ดำเนินการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์
4. ดำเนินการวิจัย พร้อมลงมือปฏิบัติงานจริง
5. สร้างผลงานจิตรกรรม
6. สรุปผลงานวิจัยทางด้านจิตรกรรม
7. เขียนเอกสารประกอบผลงานสร้างสรรค์
8. เผยแพร่ผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวคิดของปรัชญา และทฤษฎีต่าง ๆ ทำให้ข้าพเจ้าสามารถทำความเข้าใจและตีความประสบการณ์ของการรับรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การค้นหาแนวทางในการกำหนดเนื้อเรื่อง (Content) ในผลงานจิตรกรรม อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการวิเคราะห์และพัฒนาแนวความคิด (Concept) ให้มีความกระจ่างและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และปรัชญาต่าง ๆ ดังนี้

ภววิทยาเชิงวัตถุ

การเข้าสู่ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 21 พร้อมกับการเกิดกระแสทางความคิดครั้งสำคัญในโลกทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในคริสต์ศตวรรษ 1960 สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตมีผลกับมนุษย์หรือวัฒนธรรมของมนุษย์ยิ่งกว่าการกระทำของมนุษย์เอง เราอาจเรียกว่าเป็นการเคลื่อนย้ายจากความคิดแบบมนุษยนิยมไปสู่หลังมนุษยนิยมหรือ Post-humanism ซึ่งการศึกษาวัตถุ (object) กลายเป็นประเด็นสำคัญในการทำความเข้าใจระบบความหมาย คุณค่า บรรทัดฐานทางสังคมของมนุษย์ (เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, 2563 : 11)

การศึกษาภววิทยาวัตถุเกี่ยวข้องกับกระบวนการทัศนความจริงแบบคาดเดา (speculative realism) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Ray Brassier ที่พยายามรีดถอนตรรกะแบบลดทอน (Reduction) ที่เชื่อว่าสิ่งที่ซับซ้อนสามารถอธิบายได้จากส่วนประกอบย่อยๆ ที่รวมตัวกันขึ้นมา ตรรกะนี้ทำให้เกิดคู่ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับวัตถุภายใต้กระบวนการทัศนสหสัมพันธ์นิยม (Correlationism) ซึ่งเป็นการบ่มเพาะความจริงเกี่ยวกับโลกที่ถูกตีความจากความคิดของมนุษย์เท่านั้น แต่ไม่ได้มองเห็นความจริงที่อยู่นอกเหนือความคิดของมนุษย์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความจริงในโลกมักจะถูกตัดสินจากสติปัญญาของมนุษย์เพียงฝ่ายเดียว กระบวนการทัศนสหสัมพันธ์นิยมปรากฏอยู่ในการแสวงหาความรู้แบบ “ความจริงเชิงญาณวิทยา” (Epistemological Realism) ซึ่งอธิบายว่าการเข้าถึงความจริงต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับวัตถุที่มนุษย์คิดอย่างไตร่ตรอง ในทางตรงกันข้าม ความจริงเชิงภววิทยา (Ontological Realism)

อธิบายว่าการดำรงอยู่ของวัตถุไม่ผันแปรไปตามวัตถุชนิดอื่น วัตถุทุกชนิดต่างดำรงอยู่อย่างนั้นไม่แปรเปลี่ยน (ดร.นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ, 2564)

Roland Barthes และสัญศาสตร์

โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes : 1915-1980) นักปรัชญาและนักวิจารณ์วัฒนธรรมชาวฝรั่งเศส ผู้บุกเบิกเส้นทางการศึกษาสัญวิทยาวัฒนธรรม (cultural semiology) ในการศึกษาสังคมผ่านวัตถุสื่อความหมายรูปแบบต่าง ๆ ในสังคมสมัยใหม่ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางสังคมทั่วไป โดยการสำรวจความหมายหรือโลกของสัญญาณ (signs) ที่อยู่เบื้องหลังการผลิตสร้างความหมายทางวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมบริโภคนิยม

สัญศาสตร์ (semiotics) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความหมาย เป็นการศึกษาว่า “สิ่งแทนความ” (representation) อาจก่อให้เกิดความหมายได้อย่างไร เป็นการศึกษาถึงกระบวนการที่ทำให้เรา “เข้าใจความหมาย” ของสิ่งใด ๆ (comprehend meanings) หรือกระบวนการที่เรา “ให้ความหมาย” แก่สิ่งใด ๆ (attribute meanings) หากพิจารณาสัญศาสตร์อย่างสัมพันธ์กับ ภาพ (visual images) หรือ ขยายกรอบ การพิจารณาออกไปถึง ทัศนธรรม (visual culture) และวัตถุธรรม (material culture) สัญศาสตร์ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ (symbolism) ในฐานะที่เป็นศาสตร์ค่อนข้างใหม่ สัญศาสตร์ เสนอกระบวนการวิเคราะห์ที่ท้าทายกระบวนการคิดเก่าๆอย่าง ธรรมชาตินิยม (naturalism) และ สัจนิยม (realism) รวมทั้งเจตจำนง (intentionality) นอกจากนี้สัญศาสตร์ยังเสนอวิธีคิดที่มีประโยชน์ แก่การวิเคราะห์ทางรูปนิยม (formalism) การวิเคราะห์ทางสัญศาสตร์ช่วยให้เราตระหนักถึงความสัมพันธ์อันหลากหลาย ระหว่างตัวเรา กับ “สิ่งแทนความ”(object) ด้วยเหตุนี้เอง เราจึงอาจเข้าใจได้ว่า ความหมายของ ภาพใดๆ หรือวัตถุใดๆ ย่อมมีพลวัต (คือมีการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลของความหมายอย่างไม่หยุดนิ่ง) อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เราไม่อาจเข้าใจ “ความหมายอ้างอิง”(significance) ของภาพหรือวัตถุใดๆ ได้จากกระบวนการสื่อสารทางเดียวแต่เรา จำเป็นต้องเข้าใจภาพหรือวัตถุใดๆ จากปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่าง ผู้รับสาร กับภาพหรือวัตถุและปัจจัยอื่นๆ เช่น วัฒนธรรม สังคม

ข้อมูลที่ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎี และรูปแบบทางศิลปะ

Conceptual art

คอนเซ็ปชวลอาร์ต (Conceptual art) หรือในชื่อภาษาไทยว่า ‘ศิลปะเน้นแนวคิด’ เป็นกระแสเคลื่อนไหวทางศิลปะที่ให้ความสำคัญกับความคิด มากกว่าสุนทรีย์และความงาม เริ่มต้นในช่วงกลางทศวรรษ ’60s จนถึงช่วงกลางทศวรรษ ’70s โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอเมริกาและยุโรป และกระจายมาถึงเอเชีย ศิลปินประเภทนี้มักทำงานในหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น ศิลปะจัดวาง การแสดงสด แอ็พเพ็นนิง บอดี้อาร์ต แลนด์อาร์ต วิดีโอ ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว และสื่อที่มีอายุสั้นอย่างจดหมายโปสการ์ด ใบปลิว โปสเตอร์ ฯลฯ

คอนเซ็ปชวลอาร์ต ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากแนวทางศิลปะแบบดาดา (Dada) และศิลปะป๊อปอย่าง มาร์แชล ดูชองป์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลงาน เรดี้เมดส์ (Readymade) ของเขา ที่สั่นสะเทือนทุกนิยามของศิลปะ และทำลายกรอบและกฎเกณฑ์เดิมๆ ในวงการศิลปะลง ด้วยการหยิบเอาข้าวของเก็บตกเหลือใช้มาทำให้เป็นศิลปะ โดยแทบจะไม่มีมีการดัดแปลงอะไรเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงาน Fountain (1917) ที่เขาหยิบเอาโถฉี่ธรรมดาๆ ที่วางขายในร้านสุขภัณฑ์มาวางเป็นงานศิลปะ

รูปที่ 2 Marcel Duchamp, Fountain, 1917, Porcelain, 61cm. X 36 cm. X 48 cm, Tate modern, UK.

ที่มา : <https://arthive.com/marcel Duchamp/works/496901~Fountain>

ด้วยเหตุที่คอนเซ็ปชวลอาร์ต ให้ความสำคัญกับ ‘ความคิด’ มากกว่าตัววัตถุทางศิลปะ ศิลปินคอนเซ็ปชวลบางคนจึงทำงานด้วยการเริ่มต้นแค่เพียงความคิด และส่งต่อให้พิพิธภัณฑ หอศิลป์ (หรือแม้แต่คนดู) เป็นผู้สานต่องานชิ้นนั้นให้เสร็จสมบูรณ์ ดังเช่นในผลงานของศิลปินชาวอเมริกัน โจเซฟ โคซูธ (Joseph Kosuth) ที่มีชื่อว่า One and Three Chairs (1965) ผลงานศิลปะจัดวางที่ประกอบด้วย เก้าอี้ธรรมดาๆ หนึ่งตัว ภาพถ่ายเก้าอี้ตัวนั้นขนาดเท่าจริง กระดาษถ่ายสำเนาขนาดใหญ่ที่พิมพ์ความหมายของคำว่า ‘เก้าอี้’ จากพจนานุกรมลงไป ซึ่งภาพถ่ายที่ว่าเป็นภาพถ่ายของเก้าอี้ที่ตั้งอยู่ในห้องแสดงงาน และทั้งเก้าอี้และภาพถ่ายจะเปลี่ยนไปทุกครั้งที่เปลี่ยนสถานที่แสดงงาน

โคซูธ อธิบายวิธีคิดในการทำงานชิ้นนี้ไว้ว่า “ผมใช้วัตถุธรรมดาที่คนทั่วไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างเช่น ‘เก้าอี้’ มาวางไว้ โดยให้ทางซ้ายมีรูปถ่ายขนาดเท่าจริงติดอยู่ และทางขวาเป็นกระดาษที่ถ่ายสำเนาความหมายของวัตถุชิ้นนี้ (เก้าอี้) ตามพจนานุกรม สิ่งที่คุณเห็นเวลาที่คุณมองไปที่เก้าอี้ ต้องปรากฏอยู่ในรูปทุกสิ่งอันอย่างไม่ผิดเพี้ยน ดังนั้น เวลาที่ผลงานชิ้นนี้เปลี่ยนสถานที่จัดแสดง จึงต้องมีการถ่ายรูปมันขึ้นมาใหม่ทุกครั้ง ผมชอบที่ตัวงานมันมีอะไรมากกว่าที่คุณเห็น แม้จะเปลี่ยนสถานที่ เปลี่ยนเก้าอี้และภาพถ่าย หากแต่ที่สุดมันก็ยังคงเป็นงานชิ้นเดิมอยู่ดี มันแสดงให้เห็นถึง ‘ความคิด’ ที่เป็นสิ่งที่

สำคัญที่สุดในงานศิลปะ หาใจองค์ประกอบอื่นใดไม่” ดังนั้นในการจัดแสดงผลงานชิ้นนี้ สิ่งที่ถูกส่งต่อเพื่อนำไปจัดแสดงในที่สถานที่ต่าง ๆ จึงไม่ใช่ตัววัตถุอย่างผลงานศิลปะ (หรือเก้าอี้) หากแต่เป็น ‘ความคิด’ ของโคซูธ ต่างหากที่ต้องส่งต่อ

รูปที่ 3 Joseph Kosuth, One and Three Chairs (1965), Installation, Museum of Modern Art, USA.

ที่มา : <https://www.wikiart.org/en/joseph-kosuth/one-and-three-chairs>

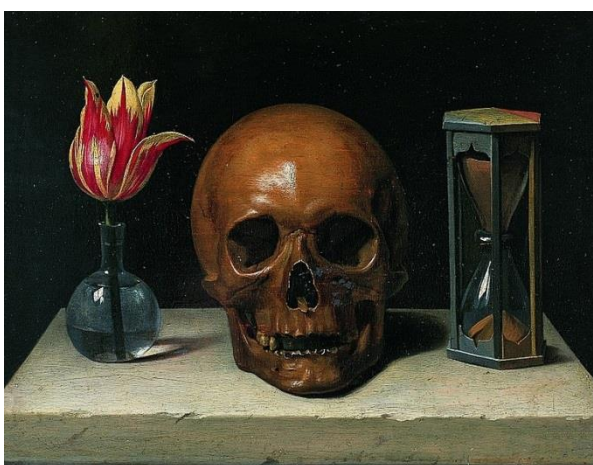
จิตรกรรมหุ่นนิ่งแบบวานิตัส (vanitas)

ในประวัติศาสตร์ของจิตรกรรมหุ่นนิ่ง สาระของการนำเสนอความเป็นหุ่นนิ่งมีทั้งแบบที่นำเสนอความเป็นจริงของโลกวัตถุตามตาเห็น และในแบบที่ใช้หุ่นนิ่งเป็นสื่อเพื่อนำไปสู่ความหมายอื่นในเชิงอุปมาอุปไมย เช่นการนำมาใช้ในความหมายของความไม่ยั่งยืน ความไร้แก่นสารของชีวิต โดยการนำหุ่นนิ่งหรือวัตถุมาจัดวางเพื่อเทียบเคียงความหมายกัน และในบางครั้ง หุ่นนิ่งก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแสดงความหมายในเชิงการเตือนการปกครอง โดยศิลปินใช้หุ่นนิ่งเพื่อชูก่อนความหมายในเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อสาร

วานิตัส (Vanitas) เป็นงานศิลปะเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความไม่จีรัง ของชีวิต ความไร้ประโยชน์ของความสุข และความแน่นอนของความตาย ซึ่งมักเป็นสัญลักษณ์ที่ตัดกันระหว่างความ มั่งคั่งกับสัญลักษณ์ของความไม่จีรังและความตาย ที่รู้จักกันดีคือ ‘หุ่นนิ่งวานิตัส’ (vanitas, 2022 : online)

วานิตัสเกิดขึ้นในแถบยุโรปราวศตวรรษที่ 15 โดยจิตรกรชาวแฟลนเดอร์ในประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นการวาดภาพหุ่นนิ่งโดยแสดงสิ่งของในวัตถุตามแบบความเป็นจริงแต่แฝงความหมายที่เป็นนัยไว้ หากจะค้นที่มาคงย้อนกลับไปที่ผลงานจิตรกรรมหุ่นนิ่งของคาราวัคจิโอ ที่นำเสนอภาพผลไม้ที่ไม่สมบูรณ์

แบบ มีร่องรอยความเหี่ยวเฉาตามธรรมชาติในแบบที่ควรจะเป็น เมื่อศิลปินชาวดัตช์ได้เข้ามาศึกษาในประเทศอิตาลี และได้พบเห็นก็ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการเริ่มวาดภาพหุ่นนิ่งที่เป็นจริงตามธรรมชาติ โดยตัดเรื่องความสมบูรณ์แบบออกไป และเริ่มมองไปที่แก่นสารที่เป็นไปตามความเป็นจริง ว่าทุกสิ่งนั้นย่อมมีการเสื่อมสลาย และจะต้องพบจุดจบตามกาลเวลา พวกเขาจึงสร้างภาพหุ่นนิ่งแบบใหม่ในสมัยนั้นด้วยการใช้หุ่นนิ่งแบบเหมือนจริงเพื่อเป็นสื่อในการใช้อธิบายสิ่งที่เป็แนวคิดหรือเนื้อหาที่ถูกซ่อนอยู่ภายใน โดยใช้วัตถุสัญลักษณ์ในแบบที่คุ้นเคย และศิลปินแต่ละคนก็ใช้สัญลักษณ์ซ้ำกันในหลายๆภาพด้วย (วิทวัส ทองเขียว, 2559 : 45)

รูปที่ 4 Philippe de Champaigne, still-life with a skull, 1671, oil on panel, 28.4x37.4 cm.
Museum in Le Mans, France.

ที่มา : <https://en.wikipedia.org/wiki/File:StillLifeWithASkull.jpg>

การทบทวนวรรณกรรมเป็นการทบทวนในสองส่วนด้วยกัน ได้แก่การทำความเข้าใจฐานทางความคิดทางทฤษฎี ซึ่งเป็นแนวทางในการนำมาใช้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” และการค้นคว้าข้อมูลรูปแบบทางศิลปะในประเด็นของการใช้วิธีการอุปลักษณ์ผ่านวัตถุสิ่งของ เป็นภาพแทนในการนำเสนอความจริง ทำให้ผู้สร้างสรรค์เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่เป็นเครื่องมือในการนิยาม “ความจริง” ในโลกร่วมสมัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การตีความ และกระบวนการการสร้างความหมายในงานจิตรกรรม

การพัฒนาภาพร่าง

ผลงานในงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ประกอบไปด้วยผลงานจิตรกรรมจำนวน 3 ชิ้น เนื่องจากเป้าหมายของงานสร้างสรรค์ชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมแบบเหมือนจริง กระบวนการพัฒนาภาพร่างจึงไม่มีความซับซ้อนใด ๆ ในการพัฒนาภาพร่าง วิธีการถ่ายภาพจึงเป็น

วิธีการที่ดี และเหมาะสมที่สุดในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ในผลงานแต่ละชิ้นจึงเป็นการถ่ายภาพวัตถุต่าง ๆ ในหลาย ๆ มุมมอง ทั้งการกำหนดทิศทางของแสง และมุมมองของวัตถุ แล้วจึงทำการคัดเลือกภาพถ่ายเหล่านั้นมาเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์

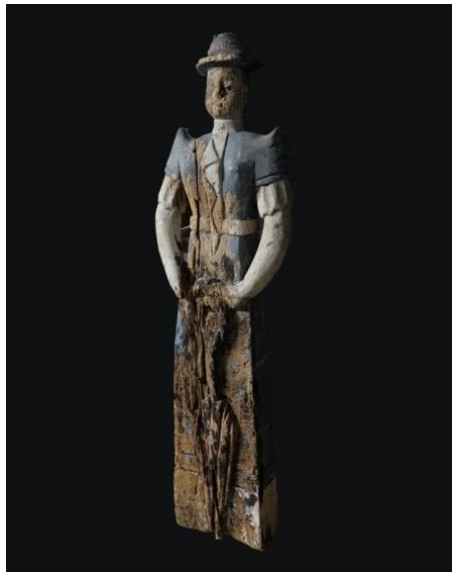
รูปที่ 5 ภาพร่างต้นแบบผลงานชิ้นที่ 1

ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 6 ภาพร่างต้นแบบผลงานชิ้นที่ 2

ที่มา: (นรากร, 2566)

รูปที่ 7 ภาพร่างต้นแบบผลงานชิ้นที่ 3

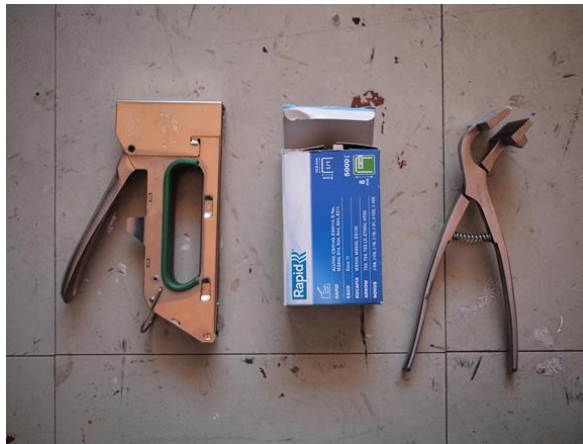
ที่มา : (นรากร, 2566)

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

ในงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ข้าพเจ้าใช้วิธีการวาดภาพสีน้ำมันบนผ้าใบ ซึ่งเป็นเทคนิคที่ข้าพเจ้าคุ้นเคยและมีความชำนาญที่สุด ข้าพเจ้าสามารถควบคุมกระบวนการขั้นตอนให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ร่างภาพตามแบบร่างที่ได้เตรียมไว้
2. ใช้เทคนิค Impasto สร้างพื้นผิวเทียม เพื่อจำลองพื้นผิวตามลักษณะทางกายภาพของวัตถุ นั้น ๆ
3. การเตรียมสีพื้นชั้นแรก ในขั้นตอนแรกข้าพเจ้าได้สร้างบรรยากาศโดยรวมของภาพขึ้นก่อน โดยการใช้สีน้ำมันระบายลงบนผ้าใบซึ่งเป็นเพียงสีเดียวแบบโมโนโครม (Monochrome) ที่สร้างบรรยากาศโดยรวมของผลงาน
4. เริ่มระบายส่วนต่างๆด้วยสีน้ำมันโดยการระบายแสงเงาและบรรยากาศโดยรวมของภาพเพื่อเป็นการกำหนดระยะในแต่ละส่วน
5. เพิ่มรายละเอียดในส่วนต่างๆให้สมบูรณ์

การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์

รูปที่ 8 แม็กยิง และ คีมดึงผ้าใบสำหรับเตรียมเฟรม
ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 9 น้ำมันผสมประเภทต่างๆ (Medium) ใช้สำหรับผสมสีและเคลือบผลงาน
ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 10 พู่กันขนาดต่างๆ
ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 11 สีน้ำมันและเครื่องมือรีดสีน้ำมัน
ที่มา : (นรากร, 2566)

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

รูปที่ 12 ขั้นตอนการร่างภาพ
ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 13 ขั้นตอนการสร้างพื้นผิว
ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 14 ขั้นตอนการเตรียมสีพื้นชั้นแรก

ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 15 ขั้นตอนการระบายแสงเงา

ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 16 ขั้นตอนการเก็บรายละเอียดให้สมบูรณ์
ที่มา : (นรากร, 2566)

6. ประโยชน์ของการสร้างสรรค์

1. ให้ความรู้เชิงวิชาการของผลงานสร้างสรรค์ที่สะท้อนให้เห็นความจริงและความสำคัญของกระบวนการการสร้างความหมายและการตีความที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลในงานจิตรกรรม
2. ได้แสดงทัศนคติและการตีความประสบการณ์ของตนเอง
3. ได้แสดงความงามของภาษาภาพที่เกิดจากการเทคนิคทางจิตรกรรม
4. เกิดการพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมจากการใช้เทคนิค Impasto สร้างพื้นผิวเทียม เพื่อจำลองพื้นผิวตามลักษณะทางกายภาพของวัตถุนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นการต่อยอดทำให้เกิดความรู้ใหม่ไปสู่การพัฒนาผลงานจิตรกรรมต่อไป

7. การวิเคราะห์/ผลการสร้างสรรค์

การวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้สร้างสรรค์ได้หยิบยกทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องของการเข้าถึงความจริงอย่างทฤษฎีสัญศาสตร์ (Semiotics) ที่ว่าด้วยการศึกษาว่า “ภาพตัวแทน” (representation) การวิเคราะห์ทางสัญศาสตร์ช่วยให้เราตระหนักถึงความสัมพันธ์อันหลากหลาย ระหว่างตัวเรา กับ “สิ่งแทนความ”(object) ด้วยเหตุนี้เอง เราจึงอาจเข้าใจได้ว่า ความหมายของ ภาพใดๆ หรือวัตถุใดๆ ย่อมมีพลวัต (คือมีการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลของความหมายอย่างไม่หยุดนิ่ง) อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เราไม่อาจเข้าใจ “ความหมาย

อ้างอิง”(significance) ของภาพหรือวัตถุใดๆ ได้จากกระบวนการสื่อสารทางเดียวแต่เรา จำเป็นต้องเข้าใจภาพหรือวัตถุใดๆ จากปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่าง ผู้รับสาร กับภาพหรือวัตถุและปัจจัยอื่นๆ เช่น วัฒนธรรม สังคม เป็นต้น

ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้นำเสนอผลของจิตสำนึกและจินตนาการ ในการสร้างและนิยามความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” ผ่านความคิดแบบ “ภววิทยาเชิงวัตถุ” ด้วยการนำเสนอภาพของวัตถุต่าง ๆ ที่แสดงมุมมองแบบ “อัตวิสัย” (Subjectivity) สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่าง สัญญะกับความหมายซึ่งสังคม และวัฒนธรรม “สอน” ให้เรารู้เกี่ยวกับสัญญะนั้น เพื่อให้เห็นความจริงและความสำคัญของกระบวนการการสร้างความหมายและการตีความ ที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลในสภาวะร่วมสมัย เป็นการพยายามเข้าใจว่าความจริงของปัจเจกบุคคลนั้น ไม่ใช่ความจริงเพียงหนึ่งเดียว หรือเป็นความจริงที่แท้ หากแต่ยังมีความจริงอื่น ๆ อีกมากมายที่เรายังไม่สามารถรับรู้ดำรงอยู่ด้วยในขณะเดียวกัน สิ่งที่มนุษย์พอจะทำได้ในโลกร่วมสมัยนี้คือ การเรียนรู้ที่จะยอมรับและเคารพความจริงในแง่มุมอื่น ๆ เหล่านั้น

การวิเคราะห์รูปแบบ

ผลงานในงานสร้างสรรค์ชุดนี้ ประกอบไปด้วยผลงานจิตรกรรมจำนวน 3 ชิ้น ที่มีเนื้อหาแตกต่างกันออกไป จิตรกรรมแต่ละชิ้นเปรียบดั่งกับคำถามหลายๆคำถาม ผ่านการตีความวัตถุแต่ละชนิดตามมุมมองของตนเองแบบอัตวิสัย เปรียบดั่งการนิยามความจริงขึ้นมาในบริบทของงานจิตรกรรม การสร้างสรรค์ผลงานในกรอบคิดพื้นฐานของจิตรกรรมแบบเหมือนจริง มีเจตนาที่จะแสดงถึง “ความจริง” ในโลกของจิตรกรรมที่ดำรงอยู่คู่ขนานไปกับโลกทางกายภาพ ทำให้เกิดการตั้งคำถามว่าสิ่งใดกันแน่ที่เป็นความจริง ระหว่างสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ตีความ หรือสิ่งที่ผู้ดูตีความ ดังเช่นที่ มากริตต์ เคยตั้งคำถามไว้ในผลงาน “The Treachery of Images” การกำหนดให้วัตถุที่อยู่ในภาพลอยอยู่บนพื้นที่ว่างสีดำที่แสดงรายละเอียดอันสมจริงและพื้นผิวอันแปลกตา โดยปราศจากการกำหนดเวล และสถานที่ พร้อมทั้งการแฝงเร้นรหัสและสัญญะในการตั้งชื่อผลงาน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นในการรับรู้ของผู้ดูให้ตีความเพื่อถอดรหัส เสาะหาความหมายที่แฝงเร้นที่เชื่อมโยงกับวัตถุในแต่ละภาพ ซึ่งนำไปสู่คำถามที่ว่า สิ่งที่อยู่ตรงหน้านั้นคืออะไรกันแน่ ระหว่างวัตถุที่ปรากฏอยู่ หรือเป็นเพียงแค่ภาพเสมือนของวัตถุนั้นที่ปรากฏอยู่บนระนาบสองมิติที่เรียกว่าจิตรกรรม

รูปที่ 17 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 1
ชื่อผลงาน The Imperfect Map
ขนาด 120x100 เซนติเมตร
เทคนิค สีนํ้ามันบนผ้าลินิน
ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 18 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 2
ชื่อผลงาน The Babel Tower
ขนาด 120x100 เซนติเมตร
เทคนิค สีนํ้ามันบนผ้าลินิน
ที่มา : (นรากร, 2566)

รูปที่ 19 ภาพผลงานสร้างสรรค์ชิ้นที่ 3

ชื่อผลงาน The Psychological Time

ขนาด 100x80 เซนติเมตร

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าลินิน

ที่มา : (นรากร, 2566)

8. การสรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าในการสร้างสรรค์ผลงานชุด “ความจริงของวัตถุ : ภาพ และการสร้างความหมาย” ของผู้สร้างสรรค์ เป็นการทำงานโดยอาศัยความบังเอิญ ความประทับใจในรูปแบบและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย ที่อยู่บนพื้นฐานของการศึกษาสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” บนพื้นฐานของความคิดแบบภววิทยาเชิงวัตถุ ที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในศตวรรษที่ 21 ที่สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต มีผลกับมนุษย์หรือวัฒนธรรมของมนุษย์ยิ่งกว่าการกระทำของมนุษย์เอง โดยใช้งานจิตรกรรมที่เป็นสื่อที่พยายามนิยาม เป็นตัวแทน หรือแม้กระทั่งกำหนดความจริงมาตลอดนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแนวคิดดังกล่าว ผ่านการนำเสนอวัตถุต่าง ๆ ในกรอบคิดของจิตรกรรมแบบเหมือนจริง เพื่อกระตุ้นการรับรู้ของผู้ดู ให้เกิดคำถามและการตีความถึงความจริงของวัตถุเหล่านี้โดยผ่านประสบการณ์ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ก่อเกิดเป็นสัมพันธ์มาถึงสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” ระหว่างผู้สร้างสรรค์กับผู้ดู

อภิปรายผล

การทำงานสร้างสรรค์ชุด “ความจริงของวัตถุ : ภาพ และการสร้างความหมาย” มีการวางแผนและวิเคราะห์การสร้างสรรค์อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีที่ศึกษาสิ่งที่เรียกว่า “ความจริง” นำเสนอผ่านเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ในกรอบคิดของจิตรกรรมแบบเหมือนจริงในรูปแบบเฉพาะตน

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นนักวิชาการสายผู้สอนทางด้านศิลปะ จึงได้ศึกษาค้นคว้า ทดลองปฏิบัติการสร้างสรรค์พัฒนาต่อเนื่องอย่างไม่หยุดนิ่ง ทำให้เกิดการขับเคลื่อนของแนวความคิด ตลอดจนการคิดค้นพัฒนาเทคนิควิธีการทำงาน และการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสามารถนำผลจากการพัฒนานั้นไปเกื้อหนุนในการเรียนการสอน ทำให้นักศึกษาได้เกิดประโยชน์และมีแรงกระตุ้น จากการได้เห็นถึงการเดินทางการพัฒนางานสร้างสรรค์ และการเผยแพร่ผลงานในวงการศิลปะต่อไป

9. ข้อเสนอแนะงานวิจัย

การนำเสนอกรอบทางความคิดที่เป็นเหมือนคำถามปลายเปิดต้องสรุปประเด็นอย่างรอบคอบและระมัดระวัง เพื่อที่จะไม่เป็นการชี้นำไปสู่ประเด็นทางความคิดที่ผิดวัตถุประสงค์ กระบวนการค้นคว้าข้อมูลจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องค้นคว้าอย่างรอบคอบ และครอบคลุมทุกประเด็นให้ได้มากที่สุด

การนำเสนอด้วยมุมมอง และวิธีการอันเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานวิจัยสร้างสรรค์ ในโครงการนี้ ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้วิธีการสื่อความหมายด้วยภาพเป็นกลวิธีในการกระตุ้นความคิดและการค้นหาความหมายของผู้ชม ที่ต้องอาศัยหลักความคิดแบบ “สัญลักษณ์” ในการตีความ ควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจในระบบสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่รายล้อมเราอยู่อย่างมากมาย นำไปสู่โอกาสในการมีส่วนร่วมของผู้ชมในการตัดสินใจที่จะเลือกและตีความ “ความจริง” ของตนเอง ผ่านผลงานจิตรกรรมของผู้สร้างสรรค์

10. เอกสารอ้างอิง

เก่งกิจ กิติเรียงลาภ. (2563). *OOO เบื้องต้นสำหรับอ่านจบได้ใน 1 ชั่วโมง*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อิลลูมิเนชันส์ เอดิชั่นส์.

กัตติง, แกรี. (2557). *ฟูโกต์ : ความรู้ฉบับพกพา*. โอเพ่นเวิร์ลด์ส พับลิชชิง เฮาส์.

ดร.นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2564). *ภาวิทยาวัตถุ (Object-oriented ontology)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17

กุมภาพันธ์ 2566. จากเว็บไซต์ : <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/287>

บาร์ตส์, โรลิ่งด. (2555). *มายาคติ : สรรนิพนธ์จาก Mythologies / Roland Barthes ; แปลจาก ภาษาฝรั่งเศส โดย วรณพิมล อังคศิริสรรพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

พิพัฒน์ พสุธารชาติ. (2553). *ความจริงในภาพวาด*. กรุงเทพฯ : วิชาษา.

วิทวัส ทองเขียว. (2559). *มายาคติแห่งอำนาจในสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร). Sure.

<http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/14482>

Bell, Julian. (1997). *What is Painting?*. Thames & Hudson.

Berger, John. (1972). *Ways of seeing*. British Broadcasting Corp. And Penguin Books.